MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 47: Polak o Chinach – wielkie dzieło Tomasza Dunina Szpota wydobyte z archiwów

Tematyka

Program poświęcony jest dziedzictwu wybitnego XVII wiecznego jezuickiego historyka pochodzenia polskiego, który, opierając się głównie na przekazach pisemnych i ustnych stworzył wybitne dzieło dotyczące historii Chin. Dyskutanci zwracają uwagę na wartość dzieła stworzonego przez Tomasza Dunina Szpota, bardzo ciekawe informacje, które się w nim pojawiają oraz naświetlają proces pracy nad współczesnymi wysiłkami nad usystematyzowaniem i opublikowaniem XVII wiecznego rękopisu.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/bcZn7phYR8A
- zwiastun programu: https://youtube.com/shorts/cgc-2A5_KSI?feature=share

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpocząć blok zajęć od rozważań nad tym, jaką wartość dla współczesnej nauki może mieć historia Chin napisana w XVII wieku i czy dla wartości może mieć znaczenie (pozytywne lub negatywne), że autor opisując rzeczywistość chińską nigdy w Chinach nie był.

Nakreślenie przez prowadzącego znaczenia misji jezuickich oraz krótkiej historii tego zakonu.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 47: Polak o Chinach – wielkie dzieło Tomasza Dunina Szpota wydobyte z archiwów

Część 1/3:

Genialny polski historyk w rzymskim archiwum

Emisja trzeciej części programu: **(0:00–13:06)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Kiedy w Europie rozpoczęła się fascynacja orientem i krajami dalekiego wschodu?
2. Kiedy rozpoczęło się organizowanie misji europejskich misjonarzy do Chin?
3. Jak potoczyły się losy Tomasz Dunina Szpota po wyjeździe z Polski? Dlaczego nie dotarł do Chin jak planował?
4. Co było dziełem Tomasza Dunina Szpota? Czego dotyczy to dzieło i jaka była metodologia pracy nad tym dziełem? Jakie inne pisma pozostawił po sobie?
5. Gdzie przechowywany jest rękopis Historii Chin autorstwa Tomasza Dunina Szpota?
6. Kto był założycielem jezuickiej misji w Chinach? Kiedy ta misja została założona?
7. O jakich znaczących misjonarzach jezuickich pisał Tomasz Dunin Szpot?
8. Jakiego znanego misjonarza przedstawia powyższa grafika? Jakie było jego znaczenie dla historii misji?

Matteo Ricci SJ [1]

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 47: Polak o Chinach – wielkie dzieło Tomasza Dunina Szpota wydobyte z archiwów

9. Jakiego jezuickiego misjonarza przedstawia poniższa grafika? Jakie było jego znaczenie dla historii misji?

[2] Johann Adam Schall von Bell SJ (1519 – 1666)

Ferdynand Verbiest SJ (1623 – 1688) [3]

10. Jakiego jezuickiego misjonarza przedstawia powyższa grafika? Jakie znaczenie ma fakt, że na grafice przedstawiony jest z przyrządami astronomicznymi?

11. Jakie podejście, któremu można przypisywać sukcesy, cechowało misje jezuickie w Chinach?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 47: Polak o Chinach – wielkie dzieło Tomasza Dunina Szpota wydobyte z archiwów

Część 2/3:
Chiny Tomasza Dunina Szpota SJ

Emisja drugiej części programu: **(13:06–27:52)**

Cesarz Kangxi (1654 – 1722) [4]

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

12. Jak można interpretować stwierdzenie, że Matteo Ricci, misjonarz działający w Chinach, więcej zdziałał dla misji swoją śmiercią niż życiem?

13. Jakie datowanie w swych dziełach dotyczących Chin stosował Tomasz Dunin Szpot?

14. Którego chińskiego cesarza przedstawia grafika i co o okresie jego panowania pisał i sądził Tomasz Dunin Szpot?

15. Jak, według przekazów Tomasza Dunina Szpota, zorganizowane było formalnie państwo chińskie? Co Dunin sądził o takich strukturach?

16. Kim w Chinach byli mandaryni i jak można było zostać jednym z nich?

17. Co różniło jezuickie podejście misjonarskie od innych, np. Franciszkanów, którzy również starali się prowadzić taką działalność w Chinach?

Część 3/3:
Badacze rękopisów

Emisja trzeciej części programu: **(13:06–27:52)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

18. W jakim języku napisane jest główne dzieło Tomasza Dunina Szpota dotyczące Chin i jakie to ma konsekwencje dla jego badania i rozpowszechniania?

19. Ze specjalistów z jakich dziedzin i obszarów składa się zespół badający historyczne dzieło Tomasza Dunina Szpota?

20. W jakiej formie będą wydane dzieła Dunina Szpota?

21. Co oprócz manuskryptu stworzonego przez Tomasza Dunina Szpota jest poddawane kwerendzie i badaniom w celu całościowego wydania jego dzieła? Jak można uzasadnić tak szerokie podejście badawcze?

22. Gdzie prowadzone są kwerendy w ramach projektu opracowania dzieł Tomasza Dunina Szpota?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Matteo Ricci SJ – żyjący w latach 1552–1610 jezuicki misjonarz pochodzenia włoskiego. W Chinach przebywał od lat 80-tych XVI wieku i od tamtego czasu aż do swojej śmierci prowadził działalność misyjną, jednocześnie zagłębiając się w kulturę chińską, poznając perfekcyjnie język oraz współpracując ze znamienitymi przedstawicielami chińskich kręgów władzy.

Johann Adam Schall von Bell SJ – żyjący w latach 1591–1666 jezuicki misjonarz pochodzenia niemieckiego. Z wykształcenia fizyk i astronom. W cesarskich Chinach przebywał od 1623 roku i zyskał sobie zaufanie cesarza sprawując liczne urzędy, w tym szefa Cesarskiego Urzędu Astronomii, uzyskując również tytuł mandaryna.

Ferdynand Vierbiest SJ – żyjący w latach 1623–1688 jezuicki misjonarz pochodzenia belgijskiego. W Chinach przebywał od 1659 roku, zajmując się na dworze cesarza Kangxi astronomią oraz pracami inżynierskimi i konstruktorskimi. Przeszedł do historii między innymi jako wynalazca pojazdu napędzanego parą.

Kangxi – panujący w latach 1661–1722 cesarz Chin z dynastii Qing.

Michał Boym SJ – polski jezuita odbywający misję w Chinach. Ze względu na zaufanie jakie zyskał podczas swojej misji stał się posłem cesarza dynastii Ming do papieża. Zmarł w drodze powrotnej do Chin.

Mandaryn – tytuł przynależny urzędnikom w Chinach cesarskich uzyskiwany po zdaniu skomplikowanego egzaminu.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej jezuickiego oddziaływania na dalekim wschodzie (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Ukazanie specyfiki warsztatu pracy historyka i badacza archiwów (odniesienie do PRK P6S_WK)

3. Sugerowana literatura uzupełniająca:

B. Vermander, *Jesuits and China* [w:] *Oxford Handbook Topics in Religion*, online edn, Oxford Academic, 3 Feb. 2014.

M. Lven, *Mission to China: Matteo Ricci and the Jesuit Encounter with the East*, Faber&Faber 2011.

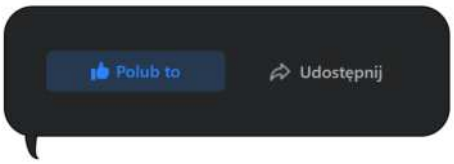
R. Danieluk, *Chapter 2 From Manuscript to Print: "At the Origins of Early Jesuit Missionary Strategies of Communication". In Reimagining the Globe and Cultural Exchange*. Leiden, The Netherlands: Brill. 2024.

J. Smołucha, *Pogrzeb Mattea Ricciego SJ (1552-1610) w Historiae Sinarum Imperii Tomasza Szpota Dunina. Kulturowa interakcja*, Rocznik Filozoficzny Ignatianum vol. 29, no. 4(2023).

A. Wadas, *Źródła autorytetu i wpływu jezuitów na dworze cesarzy Wanli (1572–1620), Shunzi (1644–1661) i Kangxi (1661–1722) i w szerszych kręgach społeczeństwa chińskiego w świetle dzieła Tomasza Dunina Szpota (1644–1713)*. Perspektywy Kultury. 43, 4/1 (grudz. 2023).

Ł. Burkiewicz, *Polityczna, gospodarcza i kulturowa rola Wielkiego Kanału chińskiego w kontekście Historiae Sinarum Imperii Tomasza Szpota Dunina.* Rocznik Filozoficzny Ignatianum, 29(4) 2023.

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Matteo Ricci SJ, https://pl.wikipedia.org/wiki/Matteo_Ricci#/media/Plik:Ricciportrait.jpg ..... str. 2

[2] Johann Adam Schall von Bell SJ (1519 – 1666), https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Johann_Adam_Schall_von_Bell#/media/File:Schall-von-bell.jpg ..... str. 3

[3] Ferdynand Verbiest SJ (1623 – 1688), https://pl.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Verbiest#/media/Plik:Le_Pere_Ferdinand_Verbiest.gif ..... str. 3

[4] Cesarz Kangxi (1654 – 1722), https://pl.wikipedia.org/wiki/Kangxi#/media/Plik:The_Kangxi_Emperor.jpg ..... str. 4